Vlaamse Regering

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLAND, STEDEN- EN PLATTELANDSBELEID, SAMENLEVEN, INTEGRATIE EN INBURGERING, BESTUURZAKEN, SOCIALE ECONOMIE EN ZEEVISSERIJ

BIS-NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - Voorontwerp van decreet betreffende een waardig uitvaartbeleid
- Principiële goedkeuring

Samenvatting

Het voorontwerp van decreet **moderniseert de regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging**. Het brengt de verschillende aspecten van de omgang met overledenen samen in één duidelijk en toekomstgericht kader, met bijzondere aandacht voor waardigheid, respect, transparantie en rechtszekerheid.

Het voorontwerp **versterkt de positie van nabestaanden** en **legt duidelijke regels vast voor alle actoren** die betrokken zijn bij de zorg voor overledenen. Zo verankert het voorontwerp bijvoorbeeld de rechten van nabestaanden bij een overlijden in een ziekenhuis of zorginstelling, moeten alle dienstverleners transparant zijn over de tarieven die zij aanrekenen en mag de uitvaartondernemer geen retentierecht uitoefenen op het lichaam van de overledene.

Daarnaast houdt het voorontwerp rekening met **veranderende maatschappelijke verwachtingen en administratieve vereenvoudiging**. Het voorontwerp schaft de huidige verplichte tweede medische schouwing bij crematie na een natuurlijk overlijden af. Het maakt het makkelijker om een laatste wilsbeschikking neer te leggen, te wijzigen of in te trekken. Het verruimt de mogelijkheden voor asbestemmingen op private plaatsen wanneer er geen laatste wilsbeschikking is.

Het voorontwerp legt ook het kader vast voor **regels over de verzorging, de bewaring, de opbaring en het vervoer** van de overledene. Die regels zullen verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsbesluit. Het voorontwerp zorgt voor een meer uniforme regeling voor overleden behoeftigen.

Verder bevat het voorontwerp ook een aantal **nieuwe bepalingen voor begraafplaatsen en crematoria**. De verplichte communicatie rond het aflopen en het hernieuwen van concessies en het ruimen van graven, urnengraven en columbariumnissen wordt uitgebreid. Voor de tarieven van crematoria geldt een kostprijsbenadering en transparantieverplichting.

Tot slot bevat het voorontwerp een regeling voor de **beslechting van geschillen** door de vrederechter, evenals een **handhavingskader** dat moet bijdragen tot een correcte toepassing en naleving van de bepalingen van het decreet.

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT / BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kanselarij en Bestuur
Beleidsveld: Binnenlands bestuur en stedenbeleid
Inhoudelijk Structuurelement: Binnenlands Bestuur
Operationele doelstelling: We zetten verder in op de modernisering van de regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging (3.5.)

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

- **Voorgaande beslissingen**
Conceptnota Bis: Naar een nieuw decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 3 april 2026 (VR 2026 0304 MED.0131/1TER).
- **Wetgevingstechnisch en taalkundig advies**
Het bijgaand voorontwerp van decreet werd aangepast aan het wetgevingstechnische en taalkundige advies nr. 2026-330-D, waarvan deel 1 werd ontvangen op 21 oktober 2026, deel 2 werd ontvangen op 22 oktober 2026 en deel 3 werd ontvangen op 23 oktober 2026.

2 INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

1. Gewestelijke bevoegdheid – institutioneel kader

Sinds de inwerkingtreding, op 1 januari 2002, van de 'bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen" zijn de gewesten krachtens artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, exclusief bevoegd voor de begraafplaatsen en de lijkbezorging.

Wat de draagwijdte van deze bevoegdheid betreft, verleent volgens de vaste adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State[1], het artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet

[1] Zie o.a.: Adv. RvS nr. 31.592/2 van 3 oktober 2001; Adv. RvS nr. 35.604/1/V van 7 augustus 2003; Adv. RvS nr. 36.609/4 van 29 maart 2004; Adv. RvS nr. 38.135/VR van 17 maart 2005; Adv. RvS nr. 40.143/VR van 2 mei 2006; Adv. RvS nr. 43.028/2 van 10 oktober 2007; Adv. RvS nr. 45.068/2/V van 27 augustus 2008; Adv. RvS nr. 46.638/4 van 3 juni 2009; Adv. RvS nr. 48.536/2/V van 9 augustus 2010; Adv. RvS nr. 53.324/1 van 6 juni 2013; Adv. RvS nr. 62.212/4 van 30 oktober 2017; Adv. RvS nr. 65.197/3 van 14 februari 2019; Adv. RvS nr. 77.565/3 van 16 april 2025.

van 8 augustus 1980, aan de gewesten de volledige bevoegdheid om eigen regels inzake de begraafplaatsen en de lijkbezorging uit te vaardigen.

In dezelfde adviespraktijk stelt de Raad van State dat gelet op de zeer algemene formulering van artikel 6, § 1, VIII, eerste lid, 7°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 de gewesten bevoegd zijn om bepalingen van allerlei aard inzake de begraafplaatsen en de lijkbezorging vast te stellen, ongeacht of die bepalingen:

1) aangelegenheden betreffen die op de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 geregeld werden bij of krachtens de vorige wet van 20 juli 1971 op de lijkbezorging;
2) dan wel of ze aangelegenheden betreffen die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 onder een andere wetgeving ressorteerden;
3) of die voor de datum van inwerkingtreding van de bijzondere wet van 13 juli 2001 nog niet in een wetgevend kader waren opgenomen.

De bevoegdheid van de gewesten strekt zich evenwel niet uit tot de volgende aangelegenheden met betrekking tot de lijkbezorging die tot de exclusieve bevoegdheid van de federale overheid behoren:

1) de vaststelling van het overlijden;
2) het opmaken van de akte van overlijden;
3) de maatregelen die moeten worden getroffen in geval van gewelddadige dood of van verdacht overlijden.

2. Situering

Het voorliggende voorontwerp van decreet strekt ertoe het bestaande decretale kader inzake begraafplaatsen en lijkbezorging te vervangen door een nieuw, coherent en toekomstgericht Vlaams decreet op waardige zorg en afscheid na overlijden. Het huidige decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging vormde sedert de vijfde staatshervorming gedurende meer dan twintig jaar het regelgevende kader voor de organisatie van de begraafplaatsen en lijkbezorging in het Vlaamse Gewest. De maatschappelijke, juridische, administratieve en technologische context waarin die regelgeving wordt toegepast, is sindsdien evenwel grondig geëvolueerd.

Het voorontwerp van decreet beoogt een geïntegreerde regeling tot stand te brengen waarin de rechten en plichten van alle actoren in de lijkbezorgingsketen duidelijk worden vastgelegd. Het voorontwerp heeft als doel een duidelijk kader te bieden voor alle fasen van het lijkbezorgingsproces: de periode vóór het overlijden, de periode vanaf het overlijden tot de lichaamsbestemming en de periode vanaf de lichaamsbestemming. Daarin worden bestaande bepalingen waar nodig geactualiseerd en lacunes en interpretatieproblemen uit de praktijk weggewerkt. We willen ook een aangepast handhavingskader creëren, waardoor overtredingen en inbreuken op een doeltreffende en evenredige wijze kunnen worden vastgesteld, gesanctioneerd en hersteld.

Op die manier streven we naar een modern en samenhangend regelgevend kader dat rechtszekerheid biedt, inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen en de betrokken actoren ondersteunt bij een zorgvuldige, transparante en respectvolle organisatie van de lijkbezorging in het Vlaamse Gewest.

3. Beleidsmatige context

De huidige Vlaamse regelgeving op de begraafplaatsen en de lijkbezorging dateert van 2004 als gevolg van de regionalisering van deze bevoegdheid met de vijfde staatshervorming. Het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging nam destijds grotendeels de inhoud van de voorgaande federale wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging over. Doorheen de jaren werden verschillende decreetwijzigingen doorgevoerd. Toch sluit de huidige regelgeving niet langer volledig aan bij de maatschappelijke, juridische en organisatorische evoluties binnen de verschillende schakels van de lijkbezorgingsketen.

Om die reden werd volgende beleidsdoelstelling geformuleerd: OD 3.5: We zetten verder in op de modernisering van de regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging.

"Ik blijf inzetten op de verdere modernisering van de Vlaamse regelgeving rond begraafplaatsen en lijkbezorging.".

Voor heel wat situaties blijkt de huidige regelgeving vandaag geen afdoende houvast meer te bieden aan de actoren binnen de uitvaartketen en aan de nabestaanden, en onvoldoende tegemoet te komen aan de veranderende maatschappelijke behoeften en verwachtingen rond het afscheid nemen van overleden personen.

Om het regelgevende kader hierop af te stemmen en tegelijk meer duidelijkheid en rechtszekerheid te bieden, werd in de "Conceptnota Bis: Naar een nieuw Vlaams decreet op de begraafplaatsen en de lijkbezorging", meegedeeld aan de Vlaamse Regering op 3 april 2026 (VR 2026 0304 MED.0131/1TER), beslist om het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging te vervangen door een volledig nieuw decreet. Het voorliggende voorontwerp van decreet geeft, vertrekkend vanuit de acht basisbeginselen (zie punt 4) die in de conceptnota zijn opgenomen, uitvoering aan die beleidskeuze en stelt daarbij een waardig afscheid van de overledene, de bescherming van de rechten van nabestaanden en het respect voor de laatste rustplaats centraal.

Met het oog op de hervorming van de huidige regelgeving werden na de goedkeuring op 3 april 2026 van de conceptnota door de Vlaamse Regering, gesprekken gevoerd met diverse stakeholders binnen de ruime lijkbezorgingsketen:

- De uitvaartkoepels Funebra en Uitvaartunie Vlaanderen;
- De alternatieve uitvaartondernemers;
- De ondernemingen die instaan voor het vervoer van lichamen: Amarant, BTR en Thanalab;
- De Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG);
- Vzw Burgerzaken Vlaanderen;
- Het Netwerk Begraafplaatsen Vlaanderen;
- De diensten Burgerzaken van de vijf provinciale hoofdsteden: Hasselt, Brugge, Gent, Antwerpen en Leuven;
- Het Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC) waarin alle Vlaamse crematoria zijn vertegenwoordigd;
- De Vlaamse Artsenkoepel Domus Medica;
- Prof. Dr. Wouter Van Den Bogaart (diensthoofd Forensische Geneeskunde, UZ Leuven);
- Vzw Berrefonds;
- Vzw Boven De Wolken;
- Rondpunt vzw;

- De Vaste Commissie van de Lokale Politie (VCLP);
- Het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC);
- De Universiteiten van Antwerpen, Gent en Leuven in het kader van schenking van het lichaam aan de wetenschap;
- Het Agentschap Zorg en Gezondheid;
- Het Agentschap Natuur en Bos;
- Het Agentschap Justitie en Handhaving;
- Het Agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het Departement Omgeving.

Op basis van onder meer deze gesprekken werden verschillende structurele knelpunten in de huidige regelgeving vastgesteld, onder meer:

- Het ontbreken van duidelijke definities van kernbegrippen in het decreet;
- Het ontbreken van duidelijke beginselen van behoorlijke lijkbezorging;
- Het ontbreken van algemeen geldende bepalingen op het vlak van lijkbezorging;
- De nood aan een hervorming van bestaande regels zoals de tweede medische schouwing bij crematie in geval van natuurlijk overlijden;
- De problematiek van commerciële praktijken en zogenaamde “fluisterdeals” binnen de uitvaartketen;
- De nood aan meer transparantie in tarieven en kostenstructuren;
- De nood aan een duidelijk normatief kader voor alle actoren binnen de lijkbezorgingsketen;
- De nood aan een adequaat en doeltreffend toezichts- en handhavingskader;
- Overeenstemming met de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

In het licht van de voorbereiding van het voorontwerp werden eveneens verschillende adviezen opgevraagd:

- Wat de lijkbezorging van behoeftigen betreft, werd een advies opgevraagd bij het Interfederaal Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting;
- Wat de thuisopbaring van overleden personen en de thuisbewaring van stilgeboren kinderen betreft, werd het advies gevraagd van:
    - de Federale Hoge Gezondheidsraad;
    - het Belgisch Raadgevend Comité voor Bio-ethiek;
    - het Agentschap Zorg en Gezondheid;
    - de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

De Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) bracht op 28 september 2026 op eigen initiatief advies uit over de bepalingen inzake lichaamsdonatie aan de wetenschap[2]. Het advies werd voorbereid door de VLIR-werkgroep Lichaamsdonatie, waarin alle Vlaamse universiteiten met een lichaamsdonatieprogramma vertegenwoordigd zijn, en werd formeel bekrachtigd door het Bureau van rectoren van de VLIR.

[2] Advies van 28 september 2026 van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), Werkgroep Lichaamsdonatie, betreffende het ontwerpdecreet lijkbezorging, bekrachtigd door het VLIR Bureau van rectoren.

4. Inhoud van het voorontwerp van decreet

Zoals hierboven vermeld vormen de volgende 8 basisbeginselen de inhoudelijke leidraad van het voorontwerp. Ze worden doorheen het decreet in concrete rechten, verplichtingen en waarborgen vertaald:

1. **Het openbare orde karakter:** het voorontwerp bepaalt uitdrukkelijk dat de bepalingen van het decreet de openbare orde raken. De naleving ervan wordt ondersteund door een handhavingskader met strafrechtelijke en bestuurlijke sanctionering.
2. **Het waardigheidsbeginsel:** eerbied, respect en waardigheid voor de overledene vormen een rode draad doorheen het voorontwerp en worden geconcretiseerd bij onder meer de verzorging, bewaring en opbaring van het lichaam, het afscheid en de uiteindelijke lichaamsbestemming.
3. **Het statuut van het lichaam en het non-commercialiteitsbeginsel:** het lijk, het stoffelijk overschot en de crematieas zijn buiten de handel. Dit beginsel wordt onder meer geconcretiseerd door het ontbreken van een retentierecht op het lichaam en door geen hoeveelheidskortingen bij crematoria toe te staan.
4. **Het transparantieprincipe over prijzen en tarieven:** dienstverleners moeten duidelijke en volledige informatie verstrekken over hun diensten en prijzen. Het voorontwerp voorziet daarnaast onder meer in transparante offertes, duidelijke afspraken over bijkomende prestaties en bescherming tegen eenzijdige prijswijzigingen en commerciële druk.
5. **De lokale autonomie:** het voorontwerp legt een gemeenschappelijk Vlaams kader vast, maar laat heel wat aspecten van het beheer, het toezicht, de inrichting en de werking van de begraafplaatsen over aan de lokale besturen. Dat geldt onder meer voor de regeling van concessies, de concrete organisatie en inrichting van de begraafplaatsen en de wijze waarop het beheer ervan wordt vormgegeven, zodat lokale besturen binnen het decretale kader eigen accenten kunnen leggen die zijn afgestemd op de lokale context.
6. **Het neutrale karakter van de gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaats:** de gemeentelijke en intergemeentelijke begraafplaatsen hebben een neutraal karakter. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt op basis van de geloofsovertuiging van de overledene of de omstandigheden van het overlijden, terwijl er ruimte blijft voor rituelen, symboliek en uitdrukkingsvormen, met respect voor het waardige en serene karakter van de begraafplaats.
7. **De eerbied voor de rechten van overleden personen en hun nabestaanden:** het voorontwerp versterkt de eerbiediging van de laatste wil van de overledene en de rechten van nabestaanden. Dit komt onder meer tot uiting in de vrije keuze bij de organisatie van de lijkbezorging, de mogelijkheid om een laatste groet te brengen en de bijzondere waarborgen voor ouders van stilgeboren kinderen.
8. **De toepassing op alle actoren binnen de lijkbezorgingsketen:** het voorontwerp benadert de lijkbezorging als één samenhangende keten en bevat regels voor de verschillende publieke en private actoren die daarin tussenkomen, ongeacht hun juridische hoedanigheid. Hierdoor gelden de uitgangspunten van het decreet doorheen de volledige lijkbezorgingsketen.

Samengevat is het bijgaande voorontwerp van decreet, vanuit deze basisbeginselen, opgebouwd rond de volgende aspecten:

- **Begrippenkader en algemene beginselen van behoorlijke lijkbezorging.** Het voorontwerp bevat in tegenstelling tot het huidige lijkbezorgingsdecreet van 16 januari 2004, een duidelijke en uniforme begripsomschrijving van kernbegrippen die in de verschillende hoofdstukken van

het decreet worden gehanteerd. Door deze begrippen uitdrukkelijk te definiëren, wordt gestreefd naar een eenduidige toepassing van de regelgeving en meer rechtszekerheid voor de verschillende actoren binnen de lijkbezorgingsketen. Daarnaast verankert het voorontwerp de algemene beginselen van een behoorlijke lijkbezorging (de 8 basisbeginselen).

- Laatste wilsbeschikking. Het voorontwerp neemt mogelijke barrières voor de neerlegging van de laatste wilsbeschikking weg. Het bepaalt uitdrukkelijk dat de laatste wilsbeschikking fysiek, elektronisch en bij volmacht kan worden neergelegd. Hetzelfde geldt voor elke latere wijziging of intrekking. Ook na het overlijden kan de persoon die bevoegd is om in de lijkbezorging te voorzien of de uitvaartondernemer een nog niet geregistreerde laatste wilsbeschikking van de overledene neerleggen, voor zover het gaat om een ondubbelzinnige wilsuiting waarvan de ambtenaar van de burgerlijke stand de echtheid kan verifiëren. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer na het overlijden een eerder door de overledene afgesloten uitvaartcontract wordt aangetroffen waarin zijn wensen over de lijkbezorging zijn vastgelegd, of wanneer dergelijke wensen blijken uit een testament.
- Uitvaartondernemers. Het voorontwerp van decreet voert voor het eerst een afzonderlijk normatief kader in voor uitvaartondernemers, die in de praktijk een centrale rol spelen in de lijkbezorgingsketen. Het legt afdwingbare verplichtingen vast om te waarborgen dat het lijk waardig, zorgvuldig en respectvol wordt behandeld en dat nabestaanden beschermd worden tegen onzorgvuldige, ondoorzichtige of ongepaste praktijken. Zo wil het voorontwerp het vertrouwen in de uitvaartsector versterken en een gelijk, transparant minimumkader creëren voor alle uitvaartondernemers.
- Transparantieverplichting. Het voorontwerp van decreet voert transparantieverplichtingen in voor alle dienstverleners binnen de lijkbezorging. Zij moeten de opdrachtgever vooraf duidelijke informatie geven over de aangeboden prestaties, de prijzen en eventuele bijkomende kosten. Op eenvoudig verzoek van de opdrachtgever wordt kosteloos een voorafgaande en voldoende gespecificeerde offerte verstrekt. Daarnaast wordt voorzien in duidelijke facturatie, waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de prestaties die de dienstverlener zelf verricht en de prestaties waarvoor hij een beroep doet op een andere dienstverlener.
- Rechten van nabestaanden. Het voorontwerp van decreet versterkt de positie van nabestaanden door hun recht op tijdige informatie, vrije keuze van een uitvaartondernemer en besluitvorming zonder druk of misleiding te waarborgen. Die keuzevrijheid geldt binnen de grenzen van de laatste wil van de overledene en de wettelijke voorschriften. Daarnaast erkent het ontwerp het belang van betrokkenheid bij het afscheid, onder meer door deelname aan betekenisvolle momenten zoals de bekisting mogelijk te maken.
- Verzorging, bewaring, opbaring en bekisting. Het voorontwerp van decreet voert minimale regels in voor de verzorging, bewaring en opbaring van lijken, die verder worden uitgewerkt in een uitvoeringsbesluit. Het voorontwerp gaat uit van de verzorging, bewaring en opbaring in een daartoe bestemde ruimte waarvoor een toelating van de burgemeester vereist is. . Thuisopbaring van een overleden persoon en thuisbewaring van een stilgeboren kind blijven mogelijk onder nader door de Vlaamse Regering te bepalen voorwaarden. De bestaande mogelijkheden over het gebruik van een doodskist of lijkwade blijven behouden.
- Vervoer van overledenen. Het voorontwerp van decreet kiest opnieuw voor individueel lijkvervoer, met een lijkwagen of een ander passend vervoersmiddel dat veilig, hygiënisch, respectvol en discreet herkenbaar is als lijkvervoer. De Vlaamse Regering zal uitzonderingen op het principe van individueel vervoer bepalen om gezamenlijk vervoer mogelijk te maken onder de door haar vastgelegde voorwaarden.
-

- **Lijkbezorging van behoeftigen.** Het voorontwerp van decreet behoudt de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de lijkbezorging van behoeftigen die in de gemeentelijke registers zijn opgenomen of op het grondgebied overlijden. Omdat lokale besturen vandaag verschillend omgaan met die lijkbezorging, wordt het begrip 'behoeftige' decretaal gedefinieerd. De Vlaamse Regering zal daarnaast de criteria voor behoeftigheid en de minimale gemeentelijke dienstverlening kunnen vastleggen zonder afbreuk te doen aan de mogelijkheid voor lokale besturen om een ruimere dienstverlening aan te bieden.
- **Stilgeboren kinderen.** Het voorontwerp vertrekt vanuit een waardige en respectvolle omgang met stilgeboren kinderen en versterkt daarbij de rechtspositie van hun ouders. Een van de elementen daarvan is dat het lichaam van een stilgeboren kind dat de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet heeft bereikt, niet meer automatisch door ziekenhuizen als risicovol medisch afval mag worden behandeld of verwijderd. De ouders krijgen gedurende acht dagen na de stilgeboorte de mogelijkheid om ervoor te kiezen hun kind te laten begraven of cremeren en het op die manier een waardig afscheid te geven. Wanneer de ouders het lichaam daarvoor uit het ziekenhuis meenemen, wordt het door het ziekenhuis meegegeven in een mand, wieg of andere houder die een waardig en discreet vervoer waarborgt. Heeft het stilgeboren kind de wettelijke levensvatbaarheidsgrens bereikt, dan moet het steeds worden begraven of gecremeerd. Daarnaast leveren gemeenten redelijke inspanningen om op minstens één begraafplaats een afgebakende zone te voorzien waar stilgeboren kinderen en overleden kinderen tot één jaar kunnen worden begraven of waar hun crematieas kan worden begraven of uitgestrooid.
- **Concessies.** De delegatieregeling voor de toekenning en hernieuwing van concessies wordt verruimd. Gemeenten en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden moeten via hun website een overzicht aanbieden van de lopende concessies.
- **Begraven.** Het voorontwerp behoudt de kosteloze begraving voor inwoners en breidt die uit tot personen die op het grondgebied van de gemeente overlijden zonder er ingeschreven te zijn. Elke begraafplaats moet voortaan over een knekelgraf beschikken, zodat stoffelijke resten na afloop van een termijn niet alsnog moeten worden gecremeerd. Er komt een procedure voor de heraanleg van begraafplaatsen. Bij werken op of aan een begraafplaats moet de beheerder de nodige maatregelen nemen om de begraafplaats tijdens de werken veilig en toegankelijk te houden, rekening houdend met de aard en de omvang van de werken.
- **Cremeren.** Het voorontwerp bevestigt dat crematoria een publieke opdracht vervullen en enkel door een of meer gemeenten kunnen worden opgericht en beheerd. Het verankert de basistaken van elk crematorium: de ontvangst in het crematorium van het lijk, de crematie en de aflevering van de crematieas in het crematorium. De tarieven moeten in verhouding staan tot de reële kostprijs en commerciële hoeveelheidskortingen worden uitdrukkelijk verboden.
- **Asbestemmingen.** Het voorontwerp voegt de uitstrooiing van as in een waterloop toe als nieuwe asbestemming, mits toestemming van de beheerder van de waterloop. Het verruimt de mogelijkheden voor asbestemmingen op private plaatsen wanneer er geen laatste wilsbeschikking is, op voorwaarde dat er geen tijdig verzet wordt ingesteld bij de vrederechter. De bestaande bepalingen over symbolische as, gezamenlijke asbestemmingen en de bijbegraving of bijzetting van de as van een eerder overleden gezelschapsdier blijven behouden.
- **Graftekens.** Het voorontwerp geeft, tenzij de overledene anders heeft beschikt, aan nabestaanden en personen die met de overledene een nauwe en affectieve band hadden het recht om op het graf, het urnengraf of aan de columbariumnis van de overledene een

grafteken te laten plaatsen. Daarnaast wordt decretaal verankerd dat op natuurbegraafplaatsen en natuurbegraafplekken geen graftekens mogen worden geplaatst.

- **Ontgravingen.** Het voorontwerp neemt de beslissingsbevoegdheid van de burgemeester over ontgravingen uitdrukkelijk op. De gemeenteraad bepaalt de procedure en kostprijs, maar kan die beslissingsbevoegdheid niet inperken. Bij de uitvoering van een ontgraving moet de burgemeester of diens gemachtigde aanwezig zijn.
- **Bevoegde rechtbank bij geschillen.** Ter versterking van de rechtsbescherming van de nabestaanden en belanghebbende personen bevat het voorontwerp een afzonderlijk hoofdstuk over het vredegerecht als de bevoegde rechtbank bij geschillen die kunnen rijzen naar aanleiding van de toepassing van hoofdstuk 3 tot en met 5 van het decreet en de uitvoeringsbesluiten ervan. Gelet op de aard van deze geschillen en de noodzaak van een spoedige beslechting ervan, wordt voorzien in een procedure zoals in kort geding bij de vrederechter.
- **Toezicht en handhaving.** Het voorontwerp voorziet als sluitstuk in een handhavingskader en sluit daarvoor aan bij het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving van 14 juli 2023. De aansluiting bij het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving maakt het mogelijk gebruik te maken van een uniform en al uitgewerkt Vlaams kader voor toezicht, sanctionering en herstel. Naargelang de aard en de ernst van de overtreding wordt voorzien in strafrechtelijke sanctionering of in een exclusieve bestuurlijke geldboete van 100 tot 200.000 euro. De Vlaamse Regering kan voor de bestuurlijk sanctioneerbare inbreuken forfaitaire boetebedragen vaststellen. Voor bepaalde inbreuken die een uitvaartondernemer in het kader van zijn beroepsactiviteit pleegt, kan bovendien als bijkomende bestuurlijke sanctie de toegang tot het platform voor overlijdensadministratie gedurende maximaal één jaar worden ontzegd. De Vlaamse Regering bepaalt wie als toezichthouder wordt aangewezen en over welke van de toezichtsbevoegdheden, vermeld in het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving, deze beschikt. De Vlaamse Regering of haar gemachtigde treedt op als beboetings- en herstelinstantie en kan ook personeelsleden van het Agentschap Binnenlands Bestuur daarvoor aanwijzen. Voor misdrijven en inbreuken gepleegd op begraafplaatsen wordt eveneens voorzien dat het college van burgemeester en schepenen het eigen gemeentepersoneel kan aanwijzen als beboetingsinstantie.
- **Het voorontwerp bevat tot slot een reeks opheffings- en wijzigingsbepalingen**. Door de afschaffing van de tweede schouwing bij crematie na een natuurlijk overlijden moeten enkele bepalingen van het decreet van 14 juli 2025 over het digitaal overlijdensplatform worden gewijzigd of opgeheven. Ook het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging wordt opgeheven.

5. Afschaffing van de verplichte tweede medische schouwing bij crematie

Het voorontwerp schaft voor de lokale besturen de verplichte tweede medische schouwing bij crematie af. Volgens de vaste adviespraktijk van de Raad van State, zoals hierboven weergegeven in punt 1, zijn de gewesten in het kader van hun bevoegdheid over begraafplaatsen en lijkbezorging niet bevoegd voor de vaststelling van het overlijden. Evenmin zijn zij bevoegd voor de maatregelen die moeten worden getroffen in geval van een gewelddadige dood of een verdacht overlijden. Deze aangelegenheden zijn, aldus de vaste adviespraktijk van de Raad van State, exclusief aan de federale overheid voorbehouden.

Vanuit bevoegdheidsrechtelijk oogpunt komt het dan ook niet aan het Vlaamse Gewest toe om, nadat het overlijden door een arts is vastgesteld, door de lokale besturen een bijkomende

medische controle door een beëdigde schouwarts te laten uitvoeren alvorens zij een toelating tot crematie afleveren, met als doel na te gaan of er sprake is van een verdacht overlijden, zodat in voorkomend geval het parket wordt ingeschakeld.

Er dient daarbij op te worden gewezen dat de federale overheid, binnen haar voormelde exclusieve bevoegdheid, de arts die het overlijden van een persoon vaststelt al heeft belast met de beoordeling van de aard en omstandigheden van het overlijden. De arts moet op het federale formulier voor de vaststelling en aangifte van het overlijden (strook A van Model III C of III D)[3] verplicht aangeven of er sprake is van een natuurlijke, gewelddadige of verdachte doodsoorzaak en of er een gerechtelijk-geneeskundig bezwaar bestaat tegen de crematie of begraving van de overledene.

De afschaffing van de verplichte tweede medische schouwing doet voor de lokale besturen bovendien een vaste, recurrente uitgavenpost wegvallen, die voor alle Vlaamse gemeenten samen op jaarbasis op ongeveer 5 miljoen euro wordt geraamd (zie punt 3.A.2.). Gemeenten zullen niet langer de erelonen en de daarmee verbonden kosten van de tweede schouwarts moeten dragen. Ook de administratieve lasten en personeelsinzet die gepaard gaan met de organisatie van de tweede schouwing, zoals de aanstelling van schouwartsen, de eventuele opmaak en opvolging van raamovereenkomsten, de verwerking en registratie van de medische verslagen en de opvolging van de facturatie, vallen weg.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor een nadere toelichting kan verwezen worden naar de memorie van toelichting bij het bijgaande voorontwerp van decreet.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

1. Toelichting

Het bijgaande voorontwerp van decreet heeft op zich geen budgettaire impact voor de Vlaamse overheid. Het voorontwerp legt een handhavingskader vast, maar laat de concrete uitwerking en uitvoering ervan over aan de Vlaamse Regering.

De budgettaire impact kan dan ook pas worden geraamd wanneer de Vlaamse Regering uitvoering geeft aan dit handhavingskader en de nadere regels bij besluit worden uitgewerkt. In het kader van de voorbereiding van dat uitvoeringsbesluit zal de budgettaire impact van het concrete handhavingsmodel in kaart worden gebracht en ter beoordeling worden voorgelegd aan de Inspectie van Financiën.

[3] Bijlagen 1 en 2 toegevoegd bij het Koninklijk besluit van 17 juni 1999 waarbij het opmaken van een jaarlijkse statistiek van de overlijdensoorzaken wordt voorgeschreven.

De afschaffing van de tweede schouwing bij crematie vereist enkele technische aanpassingen aan het decreet van 14 juli 2025 over het platform voor overlijdensadministratie en ook aan de processen of digitale stromen van het digitale overlijdensplatform eLys. Die aanpassing vergt een beperkte implementatiekost. Het Vlaams datanutsbedrijf, Athumi, kan die noodzakelijke aanpassingen aan het digitale overlijdensplatform eLys realiseren binnen de beschikbare middelen. De financiering van deze aanpassingen kan dus door Athumi worden gedragen, zonder dat daarvoor bijkomende middelen moeten worden voorzien. Bij de inwerkingtreding van de nieuwe bepalingen waarvoor een aanpassing van het eLys-overlijdensplatform vereist is, zal rekening worden gehouden met de haalbaarheid en planning van Athumi.

2. Inspectie van Financiën

Het gunstig advies van Inspectie van Financiën werd verleend op 2 oktober 2026. (SNS_2026003757).

De Inspectie Financiën geeft in zijn gunstig advies de hiernavolgende opmerkingen.

a) Over de wettigheid en regelmatigheid

De Inspectie van Financiën erkent de juridische onderbouwing voor de afschaffing van de tweede medische schouwing bij decreet.

Wat betreft de bestraffing van grafschennis, lijkschennis en lijkverberging (artikel 79, 1° tot en met 3°, van het voorontwerp) wijst de Inspectie van Financiën op een parallelle bestraffing in het Strafwetboek. Dat is evenwel een bewuste keuze. Door deze strafbare feiten ook in het voorontwerp op te nemen, kan overeenkomstig het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving in voorkomend geval alsnog een bestuurlijke sanctie worden opgelegd wanneer het openbaar ministerie niet tot strafrechtelijke vervolging overgaat.

De inspecteur wijst terecht op een foute verwijzing naar artikel 77, tweede lid van het voorontwerp. Artikel 67 moet verwijzen naar artikel 77, eerste lid van het voorontwerp. Dit werd aangepast in het voorontwerp van decreet.

b) Over de doelmatigheid en budgettaire weerslag

De Inspectie van Financiën merkt op dat het dossier nog geen raming bevat van de te verwachten werklast in het kader van de handhaving en van de eventuele budgettaire impact daarvan voor ABB. De Inspectie van Financiën geeft daarbij aan dat deze raming hetzij in het voorliggende dossier, hetzij ten laatste bij het voorleggen van het toepasselijke uitvoeringsbesluit moet worden opgenomen.

Er wordt voor gekozen om deze raming te maken bij de uitwerking van het uitvoeringsbesluit inzake handhaving. Op dit ogenblik bestaat immers geen referentiepunt om het aantal te verwachten bestuurlijke sancties, de daarmee gepaard gaande werklast en de mogelijke opbrengsten uit bestuurlijke geldboeten te ramen. Dit houdt verband met het bestaande handhavingsmodel voor de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. Het huidige decreet van 16 januari 2004 voorziet, net als de voordien geldende wet van 20 juli 1971 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, niet in een decretale bestuurlijke sanctionering van

inbreuken. De handhaving is strafrechtelijk georganiseerd. Ook de regelgeving inzake begraafplaatsen en lijkbezorging in het Waalse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest voorziet niet in een vergelijkbaar stelsel van decretale bestuurlijke sanctionering. Er zijn bijgevolg geen historische of vergelijkbare gegevens beschikbaar over de decretale bestuurlijke sanctionering van dergelijke inbreuken die als basis kunnen dienen voor een raming van de mogelijke opbrengsten uit bestuurlijke geldboeten.

Evenmin zijn er op dit moment gegevens of statistieken beschikbaar over de strafrechtelijke vervolging en bestraffing van inbreuken op het huidige Vlaamse decreet, met inbegrip van de geldboeten die daarbij door de correctionele rechtbanken werden opgelegd. Een raming van de mogelijke opbrengsten uit de toekomstige bestuurlijke sanctionering kan daarom op dit ogenblik niet op bestaande gegevens worden gebaseerd.

De Inspectie van Financiën wijst daarnaast op het ontbreken van een raming van de kosten voor de behandeling van meldingen die volgens het advies zouden worden ontvangen bij een meldpunt voor crematoria. Deze opmerking berust op een misverstand. Het voorontwerp voorziet niet in de oprichting van een afzonderlijk meldpunt voor crematoria. Wanneer een crematorium bij de aanbrenging van een lichaam feiten vaststelt die mogelijk een inbreuk vormen op het decreet of de uitvoeringsbepalingen ervan, worden die feiten rechtstreeks gemeld aan de bevoegde toezichthouder. Het gaat om een melding aan de toezichthouder, zoals ook een derde een mogelijke inbreuk ter kennis van de toezichthouder kan brengen. De ontvangst en het onderzoek van dergelijke meldingen behoren tot de reguliere toezichtstaak. Er wordt bijgevolg geen afzonderlijke instantie of administratieve structuur voor de ontvangst en behandeling van deze meldingen opgericht.

De Inspectie van Financiën vraagt tevens te verduidelijken waar de opbrengsten van de bestuurlijke geldboeten terechtkomen, in het bijzonder gelet op de mogelijkheid voor het college van burgemeester en schepenen om gemeentepersoneel als beboetingsinstantie aan te wijzen. Dit zal eveneens worden uitgeklaard bij de uitwerking van het uitvoeringsbesluit inzake handhaving en worden toegelicht in het bijbehorende dossier.

De Inspectie van Financiën neemt ten slotte akte van het gegeven dat de aanpassingen aan eLys die voortvloeien uit de afschaffing van de tweede medische schouwing binnen de beschikbare kredieten kunnen worden opgevangen en geen aanleiding geven tot een meervraag.

c) Over de lokale besturen

De Inspectie van Financiën wijst op de kosten voor de lijkbezorging van behoeftige personen, die de gemeente of het OCMW moet dragen, ook wanneer de behoeftige nergens is ingeschreven maar wel op het grondgebied van de gemeente verblijft. Die kost hangt mede af van het niveau van minimale dienstverlening dat de Vlaamse Regering nog zal bepalen. Lokale besturen staan evenwel vandaag al, overeenkomstig het huidige decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en de lijkbezorging, in voor de kosten van de behoorlijke lijkbezorging van behoeftige personen. Het nieuwe decreet voert op dit punt dan ook geen nieuwe financiële verplichting in voor de lokale besturen.

De Inspectie van Financiën merkt daarnaast op dat de in de nota aan de Vlaamse Regering opgenomen raming van een recurrente besparing van ongeveer 5 miljoen euro voor de lokale

besturen als gevolg van de afschaffing van de tweede medische schouwing niet nader wordt onderbouwd.

Deze raming kan als volgt worden verduidelijkt. Uit de parlementaire besprekingen in de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering van 10 december 2019 blijkt dat, op basis van gegevens van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), voor het ereloon van de beëdigde arts voor de tweede medische schouwing bij een aanvraag tot crematie gemiddeld ongeveer 75 euro per schouwing werd aangerekend.[4] De totale kost voor de lokale besturen werd op basis daarvan in 2019 geraamd op meer dan 4 miljoen euro per jaar.

De kostprijs van de tweede medische schouwing wordt bij verschillende lokale besturen geïndexeerd. Wanneer het gemiddelde bedrag van 75 euro uit 2019 wordt geactualiseerd aan de hand van de gezondheidsindex naar het prijsniveau van 2025, komt dit overeen met ongeveer 93 euro per schouwing. In 2025 vonden in het Vlaamse Gewest 53.115 crematies plaats, volgens de cijfers van het Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC)[5]. Aangezien aan elke crematie een tweede medische schouwing voorafgaat, kan de totale jaarlijkse kost voor alle lokale besturen op basis van deze gegevens worden geraamd op gemiddeld 5 miljoen euro (93 euro x 53.115). Dit verklaart de raming van 5 miljoen euro die in de nota aan de Vlaamse Regering is opgenomen.

Daarbij moet worden opgemerkt dat het geraamde bedrag van ongeveer 93 euro per schouwing een gemiddelde betreft. Sommige lokale besturen worden inmiddels geconfronteerd met aanzienlijk hogere erelonen. Zo bedroeg het tarief in het werkingsgebied van de Huisartsenvereniging Regio Turnhout aanvankelijk ongeveer 70 euro per schouwing. In 2023 vroeg de huisartsenvereniging een verhoging tot 195 euro per schouwing. Na overleg met de veertien betrokken lokale besturen werd een tarief van 145 euro per schouwing overeengekomen[6]. Dit illustreert dat de werkelijke kost, en bijgevolg ook de gerealiseerde besparing door de afschaffing van de tweede medische schouwing, voor bepaalde lokale besturen aanzienlijk hoger kan liggen dan het voor de algemene raming gehanteerde gemiddelde.

In de versie van de nota aan de Vlaamse Regering en de memorie van toelichting die bij de adviesaanvraag aan de Inspectie van Financiën werden bezorgd, was enkel het geraamde totaalbedrag opgenomen, zonder nadere toelichting bij de berekeningswijze. De hiervoor uiteengezette berekeningswijze wordt daarom ook verduidelijkt in de memorie van toelichting.

3. Begrotingsakkoord

Het akkoord van de minister bevoegd voor de begroting werd verleend op XX/XX/XXXX

B. ESR-TOETS

Het bijgaande voorontwerp heeft geen ESR-toets.

[4] Vlaams Parlement, Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering, 10 december 2019, vraag om uitleg nr. 532 (2019-2020).
[5] Verenigd Netwerk van Openbare Crematoria (VNOC), cijfers inzake crematies in Vlaanderen, 2025. http://www.vnoc.be/cijfers
[6] Vlaams Parlement, Commissie voor Binnenlands Bestuur en Inburgering, 5 november 2024, vraag om uitleg nr. 169 (2024-2025)

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Zoals toegelicht in punt A, heeft het decreet zelf geen impact op het personeel van de Vlaamse overheid. Een eventuele personeelsimpact kan pas in kaart worden gebracht bij de verdere uitwerking van het handhavingskader door de Vlaamse Regering. De Vlaamse Regering kan personeelsleden van ABB aanwijzen als toezichthouder, beboetingsinstantie of herstelinstantie. Of en in welke mate daarvan gebruik wordt gemaakt en welke personeelsimpact daarmee gepaard gaat, zal worden beoordeeld bij de opmaak van het besluit van de Vlaamse Regering dat uitvoering geeft aan het handhavingskader.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Het voorontwerp van decreet verduidelijkt en actualiseert voornamelijk het bestaande regelgevend kader voor het beheer, de inrichting en de werking van de gemeentelijke begraafplaatsen en vereist op dat vlak in het algemeen geen specifieke nieuwe investeringen van de lokale besturen. Een belangrijk deel van de bepalingen bouwt bovendien voort op bestaande verplichtingen. Zo blijft de verplichting behouden om over minstens één gemeentelijke begraafplaats te beschikken en te beheren. Alle 285 lokale besturen vandaag al voldoen en de bestaande grootste uitgavekost is binnen hun opdrachten aangaande de lijkbezorging.

Het voorontwerp bevat daarnaast een beperkt aantal specifieke nieuwe verplichtingen die niet expliciet in het huidige decreet van 16 januari 2004 zijn opgenomen maar die reeds door tal van lokale besturen zijn geïmplementeerd. Zo leveren gemeenten redelijke inspanningen om op minstens één gemeentelijke begraafplaats een afzonderlijke zone te voorzien voor stilgeboren kinderen en overleden kinderen tot één jaar. Uit het overzicht hiervan op de website van ABB blijkt dat meer dan twee derde van de Vlaamse gemeenten heden al beschikt over een dergelijke zone. Ook de verplichting om over een knekelgraf te beschikken, zal slechts voor een beperkt aantal gemeenten een aanpassing vergen, aangezien dergelijke knekelgraven vandaag al op het merendeel van de gemeentelijke begraafplaatsen aanwezig zijn en een lokale praktijk van oudsher is op de begraafplaatsen.

Daartegenover zal de afschaffing van de verplichte tweede medische schouwing bij crematie voor de lokale besturen een vaste recurrente uitgavenpost doen wegvallen. Gemeenten zullen niet langer de erelonen en de daarmee verbonden kosten van de aangestelde schouwartsen moeten dragen. Daarnaast vervallen ook de personeelsinzet en administratieve lasten die samenhangen met de organisatie van de tweede schouwing, zoals de aanstelling van schouwartsen en de eventuele opmaak en opvolging van raamovereenkomsten, de administratieve verwerking en registratie van de medische verslagen en de opvolging van de facturatie. Alle gemeenten samengenomen gaat het om een jaarlijkse besparing van gemiddeld 5 miljoen euro.

De gemeenteoverheden zijn conform het huidige decreet al belast met de politie en het toezicht op de begraafplaatsen die op hun grondgebied zijn gelegen. Deze toezichtsbevoegdheid blijft in het voorontwerp behouden en vormt dan ook geen nieuwe kost voor lokale besturen.

E. VERDER TRAJECT

Na de principiële goedkeuring zal de minister, bevoegd voor het binnenlands bestuur, het advies inwinnen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, het

Koninklijk Verbond van Vrederechters en Politierechters, Zorgnet-Icuro, de Vaste Commissie van de Lokale Politie, Burgerzaken Vlaanderen en van de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG), met het verzoek om binnen een termijn van dertig dagen een advies uit te brengen.

Het voorontwerp van decreet zal ook voor advies worden voorgelegd aan de Raad van State. Na verwerking van het advies van de Raad van State zal het ontwerp van decreet geagendeerd worden voor definitieve goedkeuring.

Ter uitvoering van dit decreet zal de Vlaamse Regering goedkeuring verlenen aan een uitvoeringsbesluit.

F. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te geven aan het bijgaande voorontwerp van decreet betreffende een waardig uitvaartbeleid;

2° de Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

- te gelasten over voornoemd voorontwerp van decreet het advies in te winnen van de Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens, het Koninklijk Verbond van Vrederechters en Politierechters, de Vaste Commissie van de Lokale Politie, Zorgnet-Icuro, Burgerzaken Vlaanderen en de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG) met het verzoek om een advies uit te brengen binnen een termijn van dertig dagen;

- te machtigen om te beoordelen of de adviezen, vermeld in het vorige punt, aanleiding kunnen geven tot aanpassing van het heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst;

- te gelasten over het voorontwerp van decreet, vermeld in punt 1°, het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, als de Vlaamse minister oordeelt dat de adviezen, vermeld in punt 2°, geen aanleiding geven tot aanpassing van het heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De Vlaamse minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij,

Hilde CREVITS